

KOOSLOOME ARENGUKIIRENDI TAOTLUSVORM

Toetuse andmise eelduseks on ministeeriumi veebilehel avaldatud kaasamise ja koosloome plaan. Palun lisa link plaanile: <https://hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/oigusloome#haridus-ja-teadusmi>

Arendustegevuse nimetus	Noortevaldkonna töötajate kvalifikatsiooninõuetele ülemineku reform
Arendustegevuse esitaja (asutus)	Haridus- ja Teadusministeerium
Projektijuht (nimi, asutus, kontaktandmed)	Airi Park - Haridus- ja Teadusministeerium, huvihariduse ja noorsootöö valdkonna peaekspert (töötajaskond), airi.park@hm.ee
Arendustegevusse kaasatavad huvirühmad	<p>Noortevaldkonda kuulub noorsootöö, huviharidus ja huvitegevus, ande- ja noortepoliitika. Noorsootöö hõlmab kooli noorsootööd (nt huvijuhid), avatud noorsootööd, malevaid, laagreid, noorteühinguid (MTÜd, kelle liikmetest 2/3 on noored) jm. Huviharidus hõlmab õppekava alusel nt. muusika-, kunsti- spordikoolis toimuvat huvipõhist õpet.</p> <p>Kvalifikatsiooninõuetele ülemineku reformi planeerimiseks ja elluviimiseks moodustatakse töörühm erinevate huvigruppide esindajatest. Lisaks toimuvad mitmed fookusgrupi arutelud (ekspertidega koostöös ning läbides koosloomekiirendit, võib sihtühma kaasamiseks kasutatavad meetodid mitmekesistuda) sihtgruppide esindajatega, kelleks on nt huvihariduse õpetajad, treenerid, huvijuhid, maleva rühmajuhid, laagri kasvatajad, huvikoolide direktorid, noortekeskuste noorsootöötajad ja juhid, KOV-ide spetsialistid, noored, lapsevanemad ja vajadusel teised osapooled, kelle töö osaks on noortevaldkonna teenuse pakkumine (raamatukogude, muuseumide, rahvamajade jm töötajad).</p> <p>Töörühma oodatavad liikmed:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eesti Linnade ja Valdade Liit – väikese ja suure KOV-i esindajad • Huvihariduse katusorganisatsioonide esindajad (nt Eesti Teadushuvihariduse Liit ja Eesti Muusikakoolide Liit) • Noorsootöö katusorganisatsioonide esindajad – Eesti Noorsootöötajate Kogu ja Eesti Avatud Noortekeskuse Ühendus • HTMi esindajad • Harno esindaja • Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli esindajad • Noorteühingu esindaja – Eesti Noorteühenduse Liit, vabatahtlike juhendajate esindajana (nt Eesti 4H jm) • Eesti Koolijuhtide Ühendus, tööandja esindajana • Eesti Olümpiakomitee esindaja

Arendustegevuse elluviimise periood	August 2024 – juuli 2025
Taotletava toetuse summa	45 750 €

1. Taust ja probleemikirjeldus

Kirjeldage arendustegevuse eesmärki ja olulisust ning selle ühiskondlikku mõju (3 lausega).

Suure ühiskondliku mõjuga algatus on, kui samaaegselt on täidetud järgmised p 1.1-1.3 tingimused:

- 1.1 horisontaalne ja mõjutab mitut valdkonda või sellel on oluline sotsiaal-majanduslik mõju ühes valdkonnas,*
- 1.2 puudutab paljusid eri huvidega huvigruppe või milles ilmneb vastuoluline mõju eri huvirühmadele,*
- 1.3 eeldab olulisi muutusi õigusaktides või toob kaasa olulise mõju riigieelarvele.*

Reformi eesmärk on kehtestada noortevaldkonnas (noorsootöö, huviharidus ja huvitegevus) töötamiseks üleriigilised (miinimum)nõuded.

Nõuete seadmine on oluline, sest tagatakse noortevaldkonna ühtlasem teenuste kvaliteet sõltumata piirkonnast.

Noortevaldkond oma olemuselt mõjutab teisi valdkondi – kultuur, riigikaitse, keskkond, sotsiaalsolidariteet, tööhõive, haridus jm, seega noortevaldkond suurendab kultuurilise mitmekesisuse tunnustamise, võrdse kohtlemise ja põlvkondade vahelise koostöö eelduseid, aidates ehitada osalusele ning koostööle tuginevat sidusat ja tervet ühiskonda.

Eestis oli 2023. aastal 7-26 aastaseid noori ligi 288 000¹. Noorte osalemise kohta huvihariduses koondatakse iga-aastaselt infot, laiemalt noortevaldkonna osaluse info koondub noorte rahulolu uuringusse, mis toimub iga 5 aasta järel. Noorte osalemine huvihariduses on kasvavas trendis - 2023/2024 õppeaastal osales huvihariduses 120 505 kuni 26 aasta vanust last ja noort, 2022 aastal osales 91 365 noort². 2020. a seisuga osaleb üle 70 000 noore noortekeskuste tegevuses ja üle 14 000 noore noorteühingute tegevuses³. Erinevate tegevuste lõikes võivad noored kattuda, st üks noor võib osaleda nii huvihariduses kui ka noortekeskuse, -ühingute tegevuses. Kuigi valdav enamus noortest on noorsootöö ja huviharidusega rahul⁴, on noorsootöö ning huvihariduse potentsiaal noori toetada, tõrjutust ennetada ja ühiskonda kaasatust suurendada alakasutatud⁵ ning valdkonna tunnetuslik maine madal⁶. Potentsiaali maksimeerimine eeldab kvalifikatsiooniga spetsialistide olemasolu, valdkonna maine tõstmist ning töötingimuste parandamist.

Noortevaldkonnas töötab kokku u 12 300 inimest, keda iseloomustab varieeruv kvalifikatsiooni tase, ametikohtadel ja huvialavaldkondadel erinevad identiteedid ning järelkasvu puudus. Valdkonnas töötavad nii palgatöötajad kui ka vabatahtlikud, osakutsega, kutsega ja erialase haridusega professionaalid kui ka ilma erialase haridusega töötajad. Noortevaldkonna töötajate palgatingimused ja sotsiaalsed garantiid on võrreldes haridusvaldkonnas samaväärset tööd tegevate spetsialistidega oluliselt kehvemad. Uuringu kohaselt on 70% täiskohaga noortevaldkonna töötajate brutopalk alla 1500 euro, mis jääb olulisel määral alla Eesti keskmisele palgale.⁷

Reformi eesmärgi täitmisega taotletav noortevaldkonna teenuste kvaliteedi tõus on ka Noortevaldkonna arengukava 2021-2035 üheks strateegiliseks eesmärgiks.

Kvaliteedi tõstmisega:

- tagatakse noorsootöös ja huvihariduses osalemisel noortele vaimne ja füüsiline turvalisus;

¹ Statistikaamet (2023). Noorteseire juhtimislaud. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kogu-eesti-1>

² Eesti Hariduse Infosüsteem, külastatud mais 2024.

³ Väljaots, K., Hein, T., Hiir, K., Allik, A., Adamson, A.-K., Kivistik, K., Käger, M., Derevski, R. (2021). Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootööga 2020. a

⁴ Väljaots, K., Hein, T., Hiir, K., Allik, A., Adamson, A.-K., Kivistik, K., Käger, M., Derevski, R. (2021). Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootööga 2020. a

⁵ Balti Uuringute Instituut. (2023). Uuringu aruanne: Eesti noortevaldkonna töötajaskonna töötingimused

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

- antakse hoogu noorsootöötaja ja huvihariduse õpetaja kutseala professionaliseerumisele;
- edendatakse kutseala populaarsuse kasvu ja väärtustamist ühiskonnas, aidates kaasa töötajate järelkasvu probleemi leevendamisele.

Kavandatava muudatuse sihtgrupiks on noortevaldkonna (noorsootöö, huviharidus ja -tegevus) töötajad. Lõplik sihtgrupp selgub tööühma töö tulemusena.

Kavandatav kvalifikatsiooninõuetele ülemineku reform eeldab olulisi muudatusi kehtivates, noortevaldkonda reguleerivates õigusaktides. Varasemalt ei ole noortevaldkonna töötajate kvalifikatsiooninõudeid sätestatud ning õigusaktidega reguleeritud (v.a. laagrikasvatajatel ja -juhatajatel). Eesmärk on kvalifikatsiooninõuded sätestada valdkonda reguleerivates õigusaktides, noorsootöö seaduses ja uues loodavas huvihariduse seaduses, või nende rakendusaktides. Hetkel on töös noorsootöö seaduse muutmise ja huvihariduse seaduse loomise VTKde koostamine, mis võimaldab reformi ettevalmistusfaasis anda vajaliku sisendi õigusaktide muutmiseks.

Reformi horisontaalsus ja sotsiaal-majanduslik mõju sõltub töötajatele seatavatest kvalifikatsiooninõuetest. Järgnevalt on mõned võimalikud muutused ja nende mõju.

- Kui kõikidele (või ka osadele) valdkonnas töötajatele peaksid kehtima hakkama teatud kohustuslikud nõuded, siis võib tekkida olukord, kus osa töötajatest ei saa ametis jätkata (kui nt puudub soov või ka võimalus kvalifikatsiooni tõsta nõuetele vastavaks).
- See võib mõjutada nt nii majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi haldusala, läbi suurenenud töötuse.
- Reform võib ülemineku perioodil kaasa tuua noortevaldkonna teenuste osalise mitmekesisuse ning kättesaadavuse vähenemise, mis mõjutab lapsevanemaid ning noori (vähem huviringe/koole, laagreid jms organiseeritud vaba aja veetmise võimalusi).
- Kvalifikatsiooninõuete seadmisel on positiivne sotsiaalmajanduslik mõju noortevaldkonna töötajatele, sest paraneb positsioon palgaläbirääkimistel⁸.
- Professionaalsemad töötajad osutavad oma teenuseid kvaliteetsemalt, mistõttu kasvab tõenäoliselt noortevaldkonna (töötajate) staatus ühiskonnas⁹.

Kvalifikatsiooninõuete seadmise vastuolulisus seisneb selles, et ühelt poolt soovivad lapsevanemad (ja ka riik), et lastel ja noortel oleks võimalik osaleda mitmekülgetes huvipõhistes tegevustes, mis arendavad noorte pädevusi ja suurendavad motivatsiooni aktiivselt osaleda, samas pakkudes turvalist sotsiaalset keskkonda. Selle tarbeks on vaja professionaalseid töötajaid. Teiselt poolt võib kvalifikatsiooninõuete seadmine muuta noortevaldkonna teenuste kättesaadavust, sest kvaliteetsem teenus on kallim ning kvalifikatsioonile vastavate töötajate hulk ei pruugi olla piisav olemasolevate teenuste tagamiseks. Kvaliteedi tõstmine kvalifikatsioonireformi kaudu tekitab suurema ootuse kõrgemale palgale, mistõttu võib kohalikel omavalitsustel tekkida eelarve defitsiit. See omakorda võib vajada riigipoolset rahalist tuge.

2. Seosed Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga perioodiks 2021-2027

Arendustegevus peab toetama rakenduskava 2021-2027 eesmärkide ja kavandatud sekkumiste tõhusat ja tulemuslikku elluviimist ning rakenduskava elluviimisega seotud ministeeriumide kaasamise ja koosloome ning sotsiaalpartneritega koostöö võimekuse suurendamist.

2.1 Missuguste rakenduskava prioriteetide saavutamist kaasamise ja

- ☐ Nutikam Eesti
☐ Rohelisem Eesti

⁸ Balti Uuringute Instituut. (2023). Uuringu aruanne: Eesti noortevaldkonna töötajaskonna töötingimused.

Haugas, S., Allemann, M., Kendrali, E., Mägi, E. (2024). Kvalifikatsiooninõuete kehtestamine noortevaldkonnas töötamiseks: välisriikide noortevaldkondade ja Eesti sidusvaldkondade kogemuste analüüs samasisuliste reformide elluviimisel. Tallinn:

Mõttekoda Praxis

⁹ Ibid.

<p>koosloome arendustegevused toetavad?</p> <p>(rakenduskava https://pilv.rtk.ee/s/cw3SqJ2Woy8wiEN)</p>	<p>☐ Ühendatum Eesti</p> <p>☒ Sotsiaalsem Eesti</p> <p>☐ Inimestele lähedasem Eesti</p>
<p>2.2 Tooge välja, missuguste meetmete ja sekkumiste elluviimist kaasamise ja koosloome arendustegevused toetavad (meetme nr, meetme nimetus, sekkumine, meetmete nimekiri on leitav https://pilv.rtk.ee/s/sq9mrYQAPCNK6Xf)</p>	<p>Meede: Noortevaldkonna arendamine</p> <p>Meetme nr: 21.4.5.1</p> <p>Sekkumine: „Noorsootöö meetmed noorte tööturule sisenemise toetamiseks ja NEET-staatuses noortele tugimeetmete pakkumiseks“</p> <p>TATi raames toetatakse noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse teenuste kvaliteedi arendamist.</p> <p>Noortevaldkonna töötajatele seatavad kvalifikatsiooninõuded toetavad TATi raames loodavate teenuste standardite elluviimist, kuna kvalifitseeritud ja professionaalsed töötajad on tugevaks eelduseks kvaliteetsete noorsootöö ja huvihariduse teenuste pakkumisel.</p> <p>Noortevaldkonna arendamise meetme raames toetatakse noortevaldkonna teenuste kvaliteedi tõusu läbi loodavate ja piloteeritavate teenuste kvaliteedistandardite.</p> <p>Meede: Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad</p> <p>Meetme nr: 21.4.4.1</p> <p>Sekkumine: „Haridus- ja noortevaldkonna töötajate esma- ja täiendusõpe ning järelkasv“</p> <p>Läbi kinnitamisel oleva tegevuse pakutakse noortevaldkonna töötajatele täiendusõpet toetamiseks sujuvat üleminekut seatavatele kvalifikatsiooninõuetele.</p> <p>Seega läbi meetme „Noortevaldkonna arendamine“ seatakse juhised teenustele ning läbi meetme „Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad“ toetatakse töötajaid saamaks professionaalideks, kes suudavad kvaliteetselt teenust pakkuda järgides seatud kvaliteedistandardeid.</p> <p><i>Esitatud arendustegevused toetavad EL erieesmärkide E ja F saavutamist:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>aidatakse kaasa ÜKP fondide rakenduskava perioodiks 2021 – 2027 poliitikaeesmärgi „Sotsiaalsem Eesti“ prioriteedi nr 6 erieesmärgi (f) „edendada eelkõige ebasoodsas olukorras olevate rühmade juurdepääsu kvaliteetsele ja kaasavale haridusele ja koolitusele alates alusharidusest ja lapsehoiust läbi üld- ja kutsehariduse ja -õppe kuni kolmanda taseme hariduseni, samuti täiskasvanuharidusele ja -koolitusele, ning sellise hariduse ja koolituse läbimist, sealhulgas hõlbustades õpirännet kõigile ja ligipääsetavust puuetega inimeste jaoks“ saavutamisele.</i> • <i>aidatakse kaasa ÜKP fondide rakenduskava perioodiks 2021 - 2027 poliitikaeesmärgi „Sotsiaalsem Eesti“ erieesmärgi (e) „muuta haridus- ja koolitussüsteemid kvaliteetsemaks, kaasavamaks, tõhusamaks ja tööturule vastavamaks, muu hulgas mitteformaalse ja informaalse õppimise valideerimise kaudu, toetamaks võtmevõime, sealhulgas ettevõtlus- ja digioskuste omandamist, ning edendades duaalkoolitussüsteemide ja õpipoisiõppe kasutuselevõttu“ saavutamisele.</i>

3. Kavandatavad koosloome arendustegevused

- Kirjeldage, mida teete, et eesmärgini jõuda. Palun tooge tegevused välja sisuliste etappide kaupa kalendrikuu täpsusega. Kogu arendustegevus peaks olema ellu viidud 12 kuu jooksul alates koostöölepingu sõlmimisest.
- Milliseid koosloomemeetodeid plaanite kasutada?
- Millist majavälist eksperttuge vajate, et eesmäärke saavutada?

Kavandatava kvalifikatsiooninõuetele ülemineku reformi arendustegevuste elluviimise aluseks on valminud uuring „**Kvalifikatsiooninõuete kehtestamine noortevaldkonnas töötamiseks: välisriikide noortevaldkondade ja Eesti sidusvaldkondade kogemuste analüüs samasisuliste reformide elluviimisel**“. Uuringu tulemuste tutvustamiseks toimus 09.04 andmeseminar „Kvalifikatsioon kui noortevaldkonna kvaliteedi hüppelaud?“. Edasiste tegevuste kavandamisel võetakse aluseks uuringu tulemusena esitatud neli poliitikavalikut:

- I poliitikavalik: nõuded kõigile, neid täitmata ei saa valdkonnas töötada.
- II poliitikavalik: nõuded kõigile, valdkonnas saab töötada nõuetele vastamata.
- III poliitikavalik: nõuded teatud ametikohtadele, valdkonnas saab töötada nõuetele vastamata.
- IV poliitikavalik: nõuded teatud ametikohtadele, neid täitmata ei saa valdkonnas töötada.

Kvalifikatsiooninõuetele ülemineku reformi ettevalmistamiseks on loomisel töörühm. **Töörühma töö eesmärgiks** on analüüsida ja koostada ettepanek, millised kvalifikatsiooninõuded noortevaldkonna töötajatele seada ning luua tegevusplan, nt täiendusõppe vajadus, nõuete rakendamiseks.

Välise ekspertiisi ja töörühma koostöös luuakse reformi protsessi (võimalusel aastani 2026) **kaasamis- ja kommunikatsioonikava**, milles pannakse rõhku ka uuenduslike kaasamise meetodite rakendamisele. Samuti on oluline tähelepanu pöörata teema strateegilisele kommunikatsioonile, et maandada pingete kuhjumist võrdlemisi arvamuserohke sihtgrupi seas ning tõsta laiemalt ühiskonna (sh poliitikute) teadlikkust valdkonna kitsaskohtadest.

Välise ekspertiisi juhtimisel toimuvad regulaarsed töörühma kohtumised, mille aktiivne tööperiood on vahemikus september 2024-juuni 2025. **Töörühm kohtub vähemalt üks kord** kuus (s.o kokku u 12 kohtumist) ning vajadusel toimub töö alatöögruppides. Töörühma tööd näeme partnerlusena ehk selle liikmetel saab olema aktiivne roll ettepanekute ning tegevusplaani väljatöötamisel. Töörühma töö valideerimiseks viiakse läbi fookusgrupi arutelud. **Fookusgrupi arutelud** toimuvad vastavalt vajadusele, kuid eeldatavalt **vähemalt kümnel korral**. Reformi ettevalmistamisel konsulteeritakse ka kaudselt seotud ministeeriumitega (nt MKM, SIM ja SOM).

Töörühma tööga paralleelselt jätkub seadusloome protsess (noorsootöö seaduse muutmine ja huvihariduse seaduse loomine). Uus seadusandlus jõustub eeldatavalt 2026. aasta alguses. Uue seadusandluse alusel kinnitatakse 2026. a ministri määrusega ka kvalifikatsiooninõuded.

Ootused kaasatavale eksperdile:

- Neutraalse osapoolena töörühma kohtumiste ettevalmistamine ja kaasav läbiviimine (vähendamaks sihtgrupi negatiivse eelarvamuse süvenemist ning näilise kaasamise riski);
- Uuenduslike kaasamis- ja koosloomemeetodite taasesitatavas vormis loomine ning rakendamine kirjeldatud reformi elluviimiseks, sh töörühma töös;
- Sihtgrupiga fookusgrupi arutelude ettevalmistamine ja vajadusel läbiviimine. Vajadus ilmneb töö käigus, nende läbiviimine võib osaliselt jääda ka töörühma liikmete vastutada;

- Kaasamis- ja kommunikatsioonikava loomine koos töörühmaga. Kava loomisel kirjeldada erinevate kaasamismeetodite rakendamist reformi elluviimisel. Kava elluviimine toimub töörühma töö järgselt HTMi ülesandena ja muudest rahastusallikatest.
- Eksperdi ülesanne on jõuda ühe aasta jooksul tulemuseni arvestades kõiki erinevaid osapooli ning jäädes seejuures ise neutraalseks protsessi juhiks.
- Eksperdi töö tulemusena esitab töörühm ministrile ettepaneku kvalifikatsiooninõuete seadmiseks ning selle elluviimise tegevuskava. Selle tarbeks koondab kaasatud ekspert töörühma arutelude ja teiste meetodite kaudu saadud info korrektseks ettepanekuks.

Ministeeriumi koosloome teadmised ja oskused

- Koosloome kiirendi protsessis osaleb strateegilise planeerimise valdkonna esindaja, seega saadud teadmine ja kogemus ei jää noortevaldkonna keskseks, vaid seda saab rakendada ka muudes HTMi strateegilistes protsessides.
- Eksperdi abiga loodud kaasamis- ja koosloomemeetodite kirjeldusi tutvustatakse (nt HTMi sisekoolitusena) ministeeriumi kolleegidele suunisega neid enda töös rakendada.

Lisa: Koosloome arengukiirendi eelarve

Kristi Vinter-Nemvalts
Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsler

(Allkirjastatud digitaalselt)